

АДАПТИВНЕ ПЛАНУВАННЯ ТА ЙОГО ЗНАЧЕННЯ ДЛЯ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ НЕСТАБІЛЬНОСТІ СЕРЕДОВИЩА

Одними з основних ознак сучасних планів є їх детермінованість та директивність, які стають однією з причин коригування діяльності підприємства, а не зміни показників самого плану. Даний факт може мати високий рівень ефективності при аналізі і прогнозуванні діяльності в умовах стабільної економіки, проте втрачається сенс при високих коливаннях та нестабільності середовища.

Актуальною проблемою планування в сучасних умовах є широка варіативність зовнішніх факторів впливу на функціонування підприємств, тому сформовані плани, які не включали наявні тенденції на момент їх формування, задають неправильний вектор діяльності та розвитку. Для вирішення даної проблеми доцільним є впровадження адаптивного планування, яке буде спрямоване на відображення фактичної картини з урахуванням впливу наявних зовнішніх факторів.

Сутність адаптивного планування полягає у аналізі змін зовнішнього середовища спеціалістами планово-економічного відділу, та коригування алгоритму проведення планової діяльності підприємства в нових реаліях. Джерелом інформації про чинники, які мають вплив на функціонування підприємства, є політичні й економічні новини, оперативний аналіз ринку, перемовини з основними контрагентами, фактичний стан оточення підприємства тощо [1, с. 4]. Плановики зможуть вносити зміни у затверджений план, що буде трансформувати його у відповідність реалістичному сценарію розвитку подій.

Поправки та додаткові коригування плану є важливими компонентами гнучкості планування, що забезпечує швидке оперативне реагування на нові виклики середовища, в якому функціонує підприємство. При цьому, періодичне ситуативне внесення змін до системи планів підприємства не обов'язково призводить до переорієнтації довгострокового вектору розвитку, за умови, що зміни підготовлені та інтегровані на основі обґрунтованої кількісної та якісної оцінки. Так, основна «траєкторія розвитку» підприємства буде визначатись співставленням базового та коригуючого планів та їх узгодженням із стратегічною метою.

Прикладом доцільності адаптивного планування є сучасні перебої постачання електроенергії. Так, спеціаліст планово-економічного відділу на основі власного досвіду та навиків, наявної інформації в ЗМІ, новинах, каналах прогнозує, що відсутність електроенергії буде становити n -кількість годин на добу, що призведе до скорочення виробництва на k умовних одиниць. На основі даної інформації проводиться коригування системи планів підприємства з урахуванням впливу чинника нестабільності постачання електроенергії, що дозволить відрегулювати подальшу діяльність підприємства для мінімізації збитків. Інструментами регулювання можуть бути перегляд стандартів та критеріїв, коригування планів, зміни в системах мотивування працівників, зміни в організації виробничого процесу, реорганізація структури управління тощо [2].

Таким чином, постійний моніторинг зовнішнього середовища, швидке реагування та регулювання діяльності підприємства, спрямовані на досягнення чи збереження найбільш оптимального стану в нових умовах при наявних можливостях та ресурсах, є метою адаптивного планування. Оперативна інформація сьогодення має бути основним джерелом для прийняття управлінських рішень, часто на основі інтуїції та досвіду керівників та плановиків, для забезпечення упередженості щодо негативного впливу потенційних загроз за рахунок маневреності та швидкої адаптації до нових умов та викликів.

Варто відмітити, що суб'єктивність при формуванні планів завжди вважалась проблемою, проте при адаптивному оперативному плануванні в кризових умовах вона може стати перевагою. Поєднання досвіду та інтуїції дозволить виявляти загрози стабільності функціонування підприємства, наслідки, тенденції, очікувані результати і шляхи мінімізації їх впливу. В сучасних умовах дестабілізуючими факторами є перебої енергопостачання, дефіцит пального, загрози повітряної атаки тощо.

Отже, можна зробити висновок, що адаптивне оперативне планування є найбільш оптимальним для підприємств, які діють в сучасних умовах нестабільності і невизначеності. Такий вид планування дозволить враховувати увесь комплекс факторів впливу на функціонування суб'єктів господарювання та стабілізувати їх діяльність в цілому в межах прийнятних критеріїв.

Література:

1. Альбрехтс Л., Бальдуччі А. Практика стратегічного планування: у пошуках критичних особливостей для пояснення стратегічного характеру планів / *The Planning Review*. 2021. 16 с.
2. Круш П. В., Макалюк І. В. Формування механізму управління транзакційними витратами підприємства. *Економічний вісник НТУУ «КПІ»*. 2013. № 10. С. 212-218.